به سفركردنی هەژاریی له كوردستان، نموونەی بەرازیل

عەلی مەحموود محەمەد

سەرۆك لویس ئیناسیۆ لۆلا له بەرازیل كاتێك گەیشت به دەسەڵات , هەنگاوی یەكەمی دەركردنی هاووڵاتیان بوو له هەژاریی , له ٨ ساڵ دەسەڵاتداری ئەودا ٣٠ ملیۆن بەرازیلی له دەردی كوشندەی هەژاری رزگاریان بوو , كاتێك كورسی دەسەڵاتی بەجێ هێشت ٨٧% هاووڵاتیانی بەرازیلی پشتیوانیان لێ دەكرد كەبێ وێنه بوو له مێژووی بەرازیل , تەواو پێچەوانەی سەرۆك حوسنی موبارەك , كاتێك دەركرا كەسی به دەورەوە نەما له سایەی دەسەڵاتی ئەودا هەژاران هەژارتر و دەوڵەمەندان دەوڵەمەندتر بوون.

لێرەدا پرسیار ئەوەیه حكوومەتی كوردی لاسایی كام لەو دوو ئەزموونه دەكاتەوە , نمونەی لۆلای بەرازیل یان موبارەكی میسر ؟.

له مانشێتی رۆژنامەی هەولێری ژماره ٩٦٦ی بەرواری ٩-٢-٢٠١١ هاتووه له كوردستان ١٢٠ هەزار خێزان رۆژانه هەزار دینار داهاتیانه .

ئەگەر هەر خێزانێك به ٤ كەس دیاریبكەین ئەوا نزیك نیو ملیۆن هاوڵاتی كوردستان داهاتی رۆژانەیان ٢٥٠ فلسه , لەوڵاتێك به هۆی رێژەی بەرزی هەڵئاوسانەوە رۆژانه ئاستی ژیانیان زیاتر دێنێته خوارەوە .

ئەگەر ئەم ئاماره دروست بێت و نیوەی ئەو ژمارەیه له هاووڵاتیانی كوردستان هەبێت لەو دۆخەدا بژێن بەو دەوڵەمەندی و ژماره زەبلاحەی خەرجی دەوڵەتەوە ئەوا كارەساته .

بۆ چارەسەركردنی هەژاری و باشتر كردنی باری ژیانی هەژارانی كوردستان باشتر وایه لەم ١٢٠ هەزارەوە دەستپێ بكرێت , چارەسەریش ئەوەنده گران نییه ,نزیك ٦%ی بودجەی هاتوو له بەغدا دەتوانێت ئەو كێشەیه چارەسەر بكات و ئەم نیو ملیۆن مرۆڤه له له هەژاری رزگار دەربكات .

هەرچەنده مەزەنده دەكرێت ئەو ١٢٠ هەزار خێزانه ئەگەر لێكۆلینەوەی وردی لەسەر بكرێت ژمارەكه زۆر كەمبێتەوە .

من پێشنیار دەكەم چارەسەركردنی ئەم كێشه گەورەیه چەند رێگایەك بگرترێته بەر :

١- ليَكۆلَينەوەی ورد لە هەقیقەتی ئەو ئامارە مەترسیدارە بكریَت و ئەو خیَزانانە پۆل بەندی بكریَن بە شیَوەی شەفافانە و ناوەكانیان بلاَو بكریَتەوە بە پیَی گۆڕ ەكەكانیان , بۆ ئەوەی خەلَكی چاو چنۆك دزە نەكاتە لیستەكەوە .

٢- هەلی كاركردن بۆ ئەم خیَزانانە لە دەزگاكانی دەولَەت گرنگیپیَ بدریَت , بە تایبەت خیَزانی وا هەیە هەموو ئەندامەكانی كارمەندی دەولَەتن و هی دیكەش هیچ ئەم جیاكارییە كۆتاییپیَ بهیَنریَت , هەلی كار بۆ ئەم هەژارانە پیَك بهیَنریَت بۆ ئەوەی ژمارەیان بیَتە خوارەوە .

٣- كۆمەكی مانگانەی ئەو خیَزانانە بكریَت كە هەلی كاریان بۆ دابین ناكریَت , بە پیَی ژمارەی ئەندامەكانی و بوونی ((قوتابی , نەخۆش , پیر و پەكەوتە)) لەو خیَزانانە ,كە موچە خۆر یان كەسی كاركەریان لە مالَەوە نییە , بە تایبەت ئەوانەی كەسیان نییە لە رۆی جەستەییەوە توانای كاری هەبیَت بە هۆی ((مردن ,پیری, نەخۆشی)) یەوە . هەر یەك لەو خیَزانانەی هەموو خالَەكانیان هەبیت هەر ئەندامیَكی خیَزانەكە بەبڕ ِ ی ٥٠ دۆلار مانگانە كۆمەكی بەردەوام بكریَن ,بنەمالَە هەژارەكانی دیكەش كە سەرۆك خیَزان بیَكارە و توانای كاری هەیە ,بە پیَی بوونی ژمارەی ((قوتابی , پیری , نەخۆشی ,منالَی , بیَوەژنی)) لەو بنەمالَەیە كۆمەك بكریَن بە هەمانبڕ ِ ە پارە.

گریمان ئەگەر بودجەی كوردستان ١٠ ملیار دۆلار بیَت لە سالَیَكدا بە لانی كەمەوەو ژمارەی ئەو هاولاَتیانەی كوردستان كەبڕ ِ یارەكە بیان گریَتەوە نیو ملیۆن هاوولاَتی بن بە لایەنی زۆرەوە , ئەواجیَ بەجیَكردنی ئەمبڕ ِ یارە سالاَنە ٦٠٠ ملیۆن دۆلاری دەویَت ,كە دەكاتە ٦%ی بودجەی كوردستان بە لانی زۆرەوە , ئەمەش بە پیَی بودجەی هەریَم و ژمارەی هەژاران مایەیجیَ بەجیَ كردنە , بە ئەولیەت دان بەم بنەمالاَنە لە دابینكردنی هەلی كار لە دەزگا حكوومیەكان ئەوا سالَ لە وای سالَ ریَژەكە كەمتر دەبیَتەوە .

ئەگەر دەسەلاَتدارانی كورد دەیانەویَت چاو لە سەرۆك لولای پیَلاَو بۆیەكەر بكەن كەبە ٨٧% جەماوەرەوە گەڕ ایەوە گەڕ ەكە هەژار نشینەكەی بەرازیلیا , ئەوا با چاری ئەو دەردە كوشندەیە بكەن , ئەگەریش دەیانەویَت چاو لە بن عەلی و موبارەك بكەن بە ٠% جەماوەرەوە لە ولاَت هەلاَتن , با گویَ بە مەرگە ساتی ئەو هەژارانە نەدەن .